

A homo kibernetikus és a „könyvállomások”

Beszélgetés könyvről, olvasásról Molnár Jánossal, a kovásznai Kőrösi Csoma Sándor Líceum tanárával

2011 tavaszán osztályommal Kovásznára utaztunk, ápolva a Kőrösi Csoma Sándor Líceum és az Ady Endre Gimnázium közötti, immár 17 éves kapcsolatot. A kirándulás során készíthettem interjút Molnár János informatikatanárral, a helyi diákszínjátszók vezetőjével.

Mire asszociál tanár úr a könyv szó hallatán?

Mivel informatikát tanítok, egyértelműen adatrögzítésről gondolkodom a könyv szó hallatán. Tehát az asszociáció ilyen szakmai ártalomból ered. Szerintem az emberi szellemiség, az emberi gondolkodás rögzítésére mindenképpen alkalmas eszköz. A másik dolog, ami eszembe jut: a könyvek könyve, a Biblia.

Emlékszik-e, hogy gyermekkorában milyen meséket olvastak önnek?

Nekem szerencsém volt, mert a meséket nemcsak olvasták, hanem mondták is. A népmeséket a szülői házban, nagymamám, nagypapám ajkáról hallottam. Gyerekkoromban Andersen meséi voltak a kedvenc meséim, mert egy angyal hozta azt a könyvet és anyukám mindig abból olvasott. Miután megtanultam olvasni, már én is olvasgattam. A népmesék közül a furfangos, tréfás, becsapós meséket élveztem.

Diákként mennyit olvasott és milyen típusú könyveket?

Diákként, mint akkoriban a diákok többsége, a kötelező olvasmányokat nem nagyon szerettem olvasni, mindig kerültem őket. Viszont néha a kötelező olvasmányok között is találtam olyat, ami érdekesnek, izgalmasnak bizonyult. Ezen kívül már elkezdtem olvasni komolyabb dolgokat. Nyolcadikos koromban már a Nyomorultakat olvastam el. Ennek a befejezése elég hosszú ideig tartott, mert ez egy picit magasabb szintű szellemi munkát igényelt. Érdekes, hogy a film később nagy csalódás volt. Ugyanis az ember a könyvet olvasva kialakít magában egy történetet, és ha az a történet nem úgy jelenik meg a filmen, akkor csalódni fog.

Manapság mennyi ideje jut olvasásra? És miket olvas?

Manapság nagyon sok szakkönyvet kell bújni. Igazából olvasásra, szépirodalomra nyáron, vakáció során kerül alkalom. Természetesen a diákszínjátszókkal különböző drámák megjelenítését szoktuk elemezni. Ezeket végigrágjuk, hogy mindenki számára érthető legyen. Hitem szerint az, aki felmegy a színpadra, csak akkor szólaljon meg, ha úgy érzi, hogy mondanivalója van. Ehhez pedig kell a szöveg teljes megértése.

Ki a kedvenc írója, költője?

A diákkori olvasási gyakorlatomba valahogy beszűrődtek a versek is. Rengeteg verset olvastam, de voltak olyanok, amelyek egyből nem értek be. Ezeknek az elemzése és többszöri újraolvasása oda vezetett, hogy megszerettem a verseket. Megtaláltam bennük is azt, ami izgalmas. Sőt én is próbálkoztam verseket írni. Szerintem minden fiatal, és minden, az irodalomban járatos ember megpróbál legalább egyszer verset írni. Ezt az utat én is végigjártam egyszer. Nagyon szeretem a költők közül Dsida Jenőt, József Attilát

és Ady Endrét. Az erdélyiek közül Szilágyi Domokost olvastam nagyon sokszor és a legszívesebben is. Az ő fintora, cinizmusa az akkori kommunista diktatúrával szemben olyan finoman fogalmazódott meg, ami hozzám nőtt és magamévá tudtam tenni. Írók közül, ha regényben gondolkodom, mindenképp Asimov robottörténetei állnak hozzám a legközelebb. Szinte mindent elolvastam tőle. Stanislaw Lem is azok közé tartozik, akiket kedvelek. Sci-fi és kalandregényeket szoktam inkább olvasni. Kutató elme lévén mindig érdekeltek, hogy vajon meddig lehet még elmenni. Az Asimov trilógia volt az, amiben fantasztikus szellemi bravúrt láttam. Ma is értékelem ezeket a könyveket, nagy élményt jelentettek számomra.

A kortárs vagy a régebbi művészetek állnak önhöz közelebb?

Én azt mondom, hogy elég széles az érdeklődésem. Érdekelnek a kortárs írók meg a kortárs irodalom abból kiindulva, hogy a diákszínjátzókkal tavaly is Tóth-Máthé Miklóstól választottunk darabot. Élő íróknak a művét vittük színre legutóbb is. Mezei Katalin művét játsszuk, A hely és idő játékait. Úgy hiszem, hogy egyfelől a diákszínpad révén a jelenlegi írók gondolatisága érdekel, hiszen könnyebb aktualizálni, könnyebb maivá tenni üzeneteiket. Ez nem azt jelenti, hogy nem érdekelnek a régebbi irodalmi források.

Melyik könyv melyik szereplője lenne nagyon szívesen?

Az Alapítvány olvasásakor Tamás alakja tetszett nekem. Ő volt a közbenjáróm. Ő volt az, aki megmozgatta a történetet, amelynek a szála általa teljesedett ki. Úgyhogy talán az ő szerepköre tetszett leginkább.

Ön olvas vagy olvasott a gyerekeinek kiskorukban?

Az igazság az, hogy szemüveges lettem és estefelé igen elfáradok úgy, hogy a gyerekeim a történeteimet szokták hallgatni. Nálunk a családban ez úgy van, hogy kedves nejem olvassa a meséket, én meg utána mondok egy történetet. Azokat a történeteket szoktam mondani, amiket én is hallottam és olvastam. A keleti irodalom ilyen értelemben nagyon érdekel. Színes világuknak a megjelenítése nagyon izgalmas. A gyerekeknek is igyekszem úgy belopni, hogy megszeressék ezeket a történeteket.

Általában honnan értesül a legújabb könyvekről?

Ma már nagyon divatos az, hogy szórólapokat betesznek a postaládába. Ha könyvekről van szó azt nem dobom el, hanem elolvasom. Tévében is szoktam nézni könyvfigyelőket, ami a magyarországi tévé csatornáknál nem szokás. Ezek is nagyon izgalmasak. Szoktam még műelemző műsorokat is nézni, ha időm engedi, de ez nagyon ritka.

Kivel szokta megbeszélni az olvasott élményt?

A kedves nejemmel. Ő az, aki az életem párja, akivel könyvekről is szoktunk beszélgetni. Egymást kölcsönösen frissítjük az új információkkal, könyvélményekkel.

Szokott-e figyelni arra olvasás közben, hogyan lehetne a történetet színpadra vinni?

Címzetes rendező nem vagyok, de öt évig rendezői táborokat jártam. Itt ismerkedhettem meg igazi nagy rendezőkkel és drámaelemzőkkel. Nánai István kedves barátommal is itt találkoztam először. Őt elég véres szájú kritikusként tartják számon Budapesten. Mivel vele gyakrabban tudtam találkozni és beszélgetni, tőle lestem el, tanultam el az elemzés mesterségét. Amikor olvasok, vizuális alkat vagyok. Magamban megjelenítem az olvasottakat. Gyakran történt meg az, hogy először a fejemben, imából jelent meg a kép. Az előképe a rendezett darabnak. Én úgy gondolom, hogy ez a vertikálitás ajándéka.

Mit gondol arról, hogy manapság keveset olvasnak a fiatalok?

Ez a mai kornak a betegsége. Sajnos úgy tűnik, gyógyíthatatlan betegsége. Vegyünk egy egyszerű diákot, aki tiszta szívvel, tiszta lélekkel indul a nagy életnek. Ha elemezzük ezt az embert, akkor azt látjuk, hogy van egy standard információ világ, adat világ, amit az iskolában szabvány szerint tanítanak. Ez nem biztos, hogy jó, de az sem, hogy rossz. Ő kap egy bizonyos adatmennyiséget, amire azt mondja az a társadalom, ahol van ez az iskolarendszer, hogy ez a szabvány, ez a mérce, e szerint kell készülni. Ez a diák aztán az internet és a televízió által a világhálóra fellépve, szintén mindenféle dologgal találkozhat. Az embert az érzelmei irányítják, az mozgatja meg a szellemiségét, belülről lélekből eredve rákíváncsiskodik mindenre. Amikor pedig beírunk, egy szót nem tudom, hogy hány ezer találat, lehetőség nyílik meg előttünk. Természetes, hogy ezek közül aztán az legyen bölcs, aki eligazodik. Tehát igazából egy olyan információ özönben élünk, hogy most nem kell olvasni, csak akkor, ha kíváncsi az ember. Manapság könyvet kivenni könyvtárból vagy könyvet levenni a polcra olyan luxus, amit ez a futó, rohanó világ nem enged, nem tesz lehetővé. Én azt látom, hogy áldozatként éli meg ezt minden fiatal és minden nem fiatal is egyre inkább. Az már teljes luxus, hogy előveszek egy könyvet, szépen csendesen egy fotelba leülök és elkezdek olvasni. Csupán a felső tízezrek engedhetnék meg maguknak, de hát nekik nincs erre úgymond szokásuk, mert nem olvasnak. Aki pedig olvasna, az a középréteg. Ők viszont akkora hajításban élnek, hogy egyszerűen ebben a taposó malomban nem tudnak megállni. Egy régi jó barátom, aki mentős sofőr volt, azt mondta egyszer, hogy akkor boldog az igazgató, ha én nyugodtan alszom. Elgondolkodtam, mennyire igaza van. Miért szaladunk mindig? Álljunk meg! Fogjuk meg a másik kezét! Kérdezzük meg, hogy van! Ez a magatartás teljesen hiányzik a mai ember attitűdjéből. Én abban reménykedem, hogy a könyv egy menedék lesz ebből a stresszel teli életvitelből. Azt látjuk ugyanis, hogy az interneten és a tévén keresztül is bombáznak bennünket a hírekkel. Az ember pedig elkezd menekülni. Tudok olyat, aki lezárta a tévét, az internetet egy hétre. És azt mondta, milyen jól érezte magát. És hihetetlen, hogy az ember ma már a hegyekbe is kiveszi a kis laptopját, hogy internetezni tudjon. Azt mondom, hogy szükség lenne „könyvállomásokon” elidőzni, megállni. Az én aggodalmam is, hogy ez a homo kibernetikus, aki kialakulóban van, majd hogyan tud megfelelni a jövő kihívásainak. Porosodni hagyjuk-e a könyveket? Elfutunk-e majd a könyvek mellett is? Elfutunk-e majd az emberek mellett is? És akkor tulajdonképpen miről szól az életünk?

Hogyan tudja motiválni a diákjait arra, hogy olvassanak?

Először is a saját gyermekeimmel kezdeném, mert, hogy nekik mindig figyelmükbe ajánlom az éppen aktuális olvasnivalókat. A könyvről egy-két mondatot elolvasok, majd megkérdezem tőlük, hogy érdekes volt-e. Ha tetszett nekik nem olvasom tovább, hanem odaadom nekik. A diákjaimat is mindig biztatom az olvasásra. Igyekezzenek befelé is fordulni, mert, téves azt hinni, hogy minden kint van, kívül rajtunk. Magunkban is nagyon sok minden van, amit nem ismerünk. És, hogy miért nem ismerjük? Azért, mert nem ismerjük eléggé magunkat. El is távolodunk magunktól és akkor természetes az elidegenedés, ami teret nyer sajnos manapság. Általában nekik is részleteket szoktam mondani. Ízelítőket szoktam adni. Csupán fellebbentem a kíváncsiságukat. Legyen az történelmi témájú dolog, mint például Kodolányi János Égő csipkebokorja vagy Julianus barát története. Nem lehet őket kényszeríteni, mert akkor a folyamat halálra van ítélve. Erre a legjobb példa a kötelező olvasmányok esete. Szerintem nem is így kellene őket

hívunk. Én úgy nevezném, hogy az irodalmi ismeretek elsajátításához szükséges segédanyagok, mert amikor azt hallom, hogy kötelező akkor valami negatív jut az eszembe, s a diákoknak is.

Most éppen mit olvas?

Amikor ősszel Debrecenben jártunk, kaptam Tóth-Máthé Miklóstól egy könyvet ajándékba. Ennek a könyvnek a vége felé járok. Naponta elolvasok egy-egy novellát belőle. És természetesen folyamatosan olvasom a fiammal a Bibliát. Megvan az időpont, amikor elővesszük. Általában kilenc óra körül. Ezek a történetek erősítik az apa-fia viszonyát. Mi főleg azokat a példabeszédeket olvassuk, amelyek a dackorszakban lévő magatartást többnyire helyre tudják igazítani. Mivel ezeket a dolgokat nem csak én mondom, hanem le is van írva, elgondolkodik rajta a gyerek. Van olyan, hogy napközben odajön, s kérdez: Apuka, akkor ez, hogy van? Mert itt azt írták, hogy..... Ez nekem nagyon jól esik. Visszajelzés, hogy nem csak kényszerből olvassa, hanem figyel. Ez mindennapos olvasó gyakorlat, olvasgatjuk egyfolytában. Kedves írások számomra az Erdei tanítások, amit a Bölcsék könyvének neveznék. Ez egy nagyon szép könyv. A napi szakmai irodalom pedig mindezek mellett szinte már kötelező.

Az interjú után folytatódott a kirándulásunk. Először egy sportnapon vehettünk részt, ahol a helyi diákokkal vívtunk barátságos meccseket. Később megnézhattük a kovásznai színjátszókör előadását, Mezei Katalin *A hely és idő játéka* című művéből készült izgalmas, érdekes darabot.

Másnap reggel sajnos már búcsúzkodnunk kellett. Többen ígéretet is tettek, hogy újra visszatérnek már nyáron Kovásznára. Köszönöm az interjút Molnár János tanár úrnak és a feledhetetlen élményeket a kovásznai diákoknak!

A riportot készítette Papp Eszter 11. D osztályos tanuló